

Riktlinje för hållbarhetskrav i upphandlingar

Beslutad av kommunstyrelsen den 4 mars 2015, § 72

program

policy

handlingsplan

riktlinje

VÄSTERÅS STAD

program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

Riktlinje för hållbarhetskrav i upphandlingar

1. Bakgrund

Enligt ”Inköps- och upphandlingspolicyn för Västerås stad med helägda bolag”, som uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för upphandling i koncernen Västerås Stad, ska miljökrav samt sociala och etiska krav, krav som gemensamt brukar betecknas hållbarhetskrav, beaktas i upphandlingar, i syfte att verka för en hållbar utveckling.

Denna riktlinje för hållbarhetskrav i upphandlingar är grundläggande för all upphandling som görs av Västerås stad och dess helägda bolag.

Utöver denna riktlinje finns andra riktlinjer för specifika varor eller tjänster¹ som innehåller krav som ska tillämpas vid upphandling av just dessa varor eller tjänster.

Dessutom har Västerås kommun diplomering som Fairtrade City.² Diplomeringsen innebär bl.a. att kommunen, så länge diplomeringen består, måste leva upp till vissa rättvisekrav vilket innebär att etiska krav, som också faller under begreppet hållbarhetskrav, måste ställas vid upphandling.

2. Allmänt om hållbarhetskrav i upphandlingar

I alla upphandlingar ska hållbarhetskrav ställas.

Vilka krav som ska ställas ska göras efter en lämplighetsbedömning av olika omständigheter, såsom t.ex. vad som upphandlas, avtalets totala värde, om det som upphandlas innebär stor miljöpåverkan eller innefattar riskfyllda arbetsmoment, samt marknadens möjligheter att uppfylla olika krav och hur ställda krav påverkar potentiella anbudsgivareers förmåga att leverera eller utföra de varor, tjänster eller entreprenader som upphandlingen avser.

3. Miljöhänsyn i upphandlingar

Krav på miljöhänsyn i upphandlingar kan ställas i olika delar av upphandlingsprocessen:

- genom att miljökrav ställs på anbudsgivaren eller på det som upphandlas (se 3.1 nedan). (Om en anbudsgivare inte uppfyller ett miljökrav vid anbudsprövning eller om det som upphandlas inte uppfyller ställda krav kommer anbudet att uteslutas från anbudsprövning.)
- genom att miljöhänsyn är ett kriterium vid utvärderingen av ett anbud (se 3.2 nedan)
- genom att krav på miljöhänsyn ställs vid fullgörande av kontrakt (se 3.3 nedan)

---

¹ T.ex riktlinje för upphandling av livsmedel samt riktlinje för upphandling av fordon

² Se t.ex. kommunstyrelsens beslut 2010-06-09, § 217 om ansökan att bli diplomerad kommun samt kommunfullmäktiges beslut 2006-03-09, § 59 och kommunstyrelsens beslut 2012-12-05, § 478, om köp av och mål för etiskt märkta produkter

Vi framtagande av förfrågningsunderlag ska en bedömning göras av i vilken del av upphandlingsprocessen som miljökrav ska ställas. Vid bedömningen ska beaktas hur störst miljöhänsyn uppnås.

Västerås kommunfullmäktiga har antagit en handlingsplan för kemikalier³. Vid all upphandling ska även denna handlingsplan, eller plan som sätts i dess ställe, beaktas.

3.1 Miljökrav på anbudsgivare och det som upphandlas

Miljökrav kan t.ex. ställas på produkt, som egenskaper i tekniska specifikationer, i samband med att krav på prestanda och funktion ställs eller som hänvisning till miljömärkning (t.ex. Svanen, Bra Miljöval).

Om hänvisning till miljömärkning sker, ska de specifikationer som tillämpas för miljömärkningen vara lämpliga för det som upphandlas samt bygga på vetenskapliga rön. Specifikationerna ska vara fritt tillgängliga, vilket t.ex. innebär att de ska vara tillgängliga utan avgift. (Det är dock inget hinder att licensavgift utgår för den som vill använda märkningen på sina produkter.)

Om hänvisning sker till miljömärkningsspecifikationer måste andra lämpliga bevis för att specifikationerna uppfylls, också godtas.

Miljökrav som rör tillverkningsprocess eller produktionsmetod ska ställas när det är möjligt och lämpligt.

Krav på anbudsgivares förmåga att leverera eller utföra den eller de tjänster som upphandlingen avser, t.ex. i fråga om förmåga att hantera miljörisiker, ska också ställas när det är möjligt och lämpligt.

Vid upphandling av tjänster och byggentreprenader ska - när det är möjligt och lämpligt - krav ställas på att anbudsgivarna redovisar sina rutiner i fråga om miljöledning.

3.2 Tilldelningskriterier

Som alternativ till miljökrav kan miljöhänsyn tas vid utvärderingen av anbud genom att man vid upphandlingen använder utvärderingsgrunden det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, och som ett utvärderingskriterium använder miljöhänsyn. Vid utvärderingen kan miljöhänsyn genom viktning tilldelas stor betydelse i utvärdering av anbud.

När miljöhänsyn används som ett tilldelningskriterium måste kriteriet vara kopplat till föremålet för upphandlingen.

3.3 Särskilda villkor för fullgörande av kontrakt

Miljöhänsyn som villkor för fullgörande av kontrakt kan användas vid alla former av upphandling.

---

³ Kommunfullmäktiges beslut den 4 december 2014, § 333.

4. Sociala och etiska hänsyn i upphandlingar

Krav på sociala och etiska hänsyn i upphandlingar kan ställas i olika delar av upphandlingsprocessen:

- genom att sociala och etiska krav ställs på anbudsgivaren och på det som upphandlas. (Om en anbudsgivare inte uppfyller ett miljökrav vid anbudsprövning eller om det som upphandlas inte uppfyller ställda krav kommer anbudet att uteslutas från anbudsprövning.)
- genom att sociala och etiska krav är ett kriterium vid utvärdering av anbud.
- genom att sociala och etiska krav ställs vid fullgörande av kontrakt .

Vi framtagande av förfrågningsunderlag ska en bedömning göras av i vilken del av upphandlingsprocessen som sociala och etiska krav ska ställas. Vid bedömningen ska beaktas hur socialt och etiskt hänsynstagande uppnås bäst.

Förfrågningsunderlag ska också utformas så enkelt som möjligt för att underlätta för t.ex. sociala företag att lämna anbud.

När sociala och etiska hänsyn används som ett tilldelningskriterium måste kriteriet vara kopplat till föremålet för upphandlingen.

Sociala och etiska hänsyn som tilldelningskriterium och som villkor för fullgörande av kontrakt kan användas vid alla former av upphandling.

4.1 Allmänt

I alla upphandlingar, oavsett värde och upphandlingsform, ska ILO: s⁴ kärnkonventioner och FN:s barnkonvention uppfyllas. Detta innebär följande:

- Barnarbete, enligt definitionen i ILO-konventionen, får inte förekomma.
- I enlighet med FN:s barnkonvention, artikel 32, ska barn ha skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling.
- Utnyttjande av tvångs- eller straffarbete accepteras inte.
- Diskriminering på grundval av etnisk tillhörighet, kön, religion eller annan trosuppfattning, socialt ursprung, funktionsnedsättning, politiska åsikter eller sexuell orientering får inte förekomma.
- Anställda ska ha rätt att organisera sig fackligt utan negativa konsekvenser. I länder där föreningsrätten är begränsad eller under utveckling, ska anbudsgivaren medverka till att anställda får möta företagsledningen för att diskutera löne- och arbetsvillkor utan negativa konsekvenser.

Utöver ovan nämnda krav får diskriminering på grund av ålder inte förekomma i anbudsgivarnas verksamhet.

---

⁴ Internationella arbetsorganisationen (ILO) är FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. ILO har som grundläggande mål att bekämpa fattigdom och befärja social rättvisa. I uppgifterna ligger att främja sysselsättning och bättre arbetsvillkor i hela världen, samt att värna om fackliga fri- och rättigheter.

4.2 Övriga sociala och etiska krav

Anbudsgivare och underanbudsgivare till dessa ska följa arbetsmarknadens villkor för sina anställda, som minst ska motsvara kollektivavtal för aktuell bransch.

När det är lämpligt ska krav ställas på att anbudsgivare vid kontraktets genomförande ska anställa arbetslösa, särskilt långtidsarbetslösa, andra personer som är särskilt missgynnade på arbetsmarknaden, t.ex. personer med funktionsnedsättning samt andra grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, såsom ungdomar, eller anordna utbildning för dessa. Vid bedömningen om sådana krav ska ställas ska en avvägning göras utifrån vad som upphandlas och marknadens möjligheter att uppfylla kravet samt hur ställda krav påverkar potentiella anbudsgivares förmåga att leverera eller utföra de varor, tjänster eller entreprenader som upphandlingen avser.

I upphandlingar ska hänsyn tas till alla medborgares behov att få tillgång till det som upphandlas. Tekniska specifikationer ska bestämmas med hänsyn till tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning eller utformning med tanke på samtliga användares behov. De standarder som finns inom I.C.T⁵-området ska beaktas för att äldre och personer med funktionsnedsättning lättare ska kunna ta del av informationssamhället.

Vid upphandling av tjänster och byggentreprenader ska krav ställas på att leverantörerna redovisar sina rutiner i fråga om arbetsmiljö. Rutinen ska innehålla arbetsmiljöpolicy, identifierade arbetsmiljörisker rangordnade efter riskklass, beskrivning av hur arbetet med att minska arbetsmiljörisker genomförs samt hur uppföljningen av arbetsmiljöarbetet dokumenteras.

Anbudsgivare ska följa gällande nationella lagar, och inte på något sätt medverka i korruption, bestickning, bedrägeri eller utpressning.

Vid all upphandling ska anbudsgivare som fullgör skattskyldighet till någon av de s.k. offshore-ekonomierna uteslutas från anbudsprövning.

5. Leverantörsuppföljning

Vid all kravställning, oavsett i vilken del av upphandlingsprocessen kraven ställs, måste uppföljning av kraven ske.

Uppföljning av ställda krav kan ske antingen genom att Västerås stad gör det på egen hand eller genom en tredje part. Vid uppföljning ska anbudsgivarna kunna styrka att uppställda krav efterlevs.

De avtal som tecknas med anbudsgivare efter upphandling ska innehålla regler som möjliggör att krav på vite och skadestånd från anbudsgivaren kan framställas, om inte anbudsgivaren kan styrka att hållbarhetskrav som ställts med stöd av denna riktlinje, uppfylls.

---

⁵ I.C.T – Information and communication technology: IT-tillgänglighetsstandarder utarbetade inom ESO (European Standard Organisation) för offentlig upphandling

6. Ansvar

Stadsledningskontoret ansvarar för att denna riktlinje revideras vid behov.

Nämnder och styrelser ansvarar för att hållbarhetskrav, i enlighet med denna riktlinje, ställs på anbudsgivareer vid upphandling.

Upphandlingsenheten ansvarar för att hålla kompetens vad gäller hållbarhetskrav i upphandlingar samt att i upphandlingar som upphandlingsenheten deltar i självmant initiera att hållbarhetskrav ställs på lämpligt sätt i respektive upphandling, utifrån vad som anges i denna riktlinje.

Upphandlingsenheten ansvarar för att uppföljning genomförs av ställda hållbarhetskrav. Periodisitet och antal uppföljningar beslutas årligen av stadens Upphandlingsråd. Upphandlingsenheten lämnar förslag till Upphandlingsrådet på anbudsgivare som ska följas upp och på antal uppföljningar.

VÄSTERÅS STAD

Stadsledningskontoret • 721 87 Västerås
Telefon 021-39 00 00 • www.vasteras.se